

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**D. D. Emanuelis Gonzalez Tellez, In Inclyta Salmanticensi
Academia Collegii Majoris Conchensis Alumni, &
antiquioris vespertinæ Sacrorum Canonum Cathedræ
propriarii Interpretis; in Pinciano Sanctæ ...**

Additis Notis uberioribus ab Historia, & Chorographia

Complectens Librum Qvintum

González Téllez, Emanuel

Francofurti Ad Moenum, 1690

Capvt XLV. a Idem.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-74544](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-74544)

COMMENTARIUM.

2.

Inter alias consuetudines simoniacam labem redolentes, præcipua fuit olim consuetudo præstandi convivia pro electionibus, & consecrationibus Episcoporum, seu similibus Prælatorum; quam redarguit Sidonius *lib. 4. epist. 25.* & graviter reprehendunt PP. Synodi Carthag. *3. can. 42. ibi: Conviviis sibi conciliantes plebem, ut per suum maligno, & illicito eosdem velint collocare Rectores.* Extant hujus moris vestigia apud Gregor. Turon. *de vitis Patrum cap. 6.* dum refert, quod cum Arverni ad Theodoricum Regem munera ferentes Episcopum ab eo expetitur venissent, Rex ipsis redire iussis, sanctum Gallum Episcopum futurum eis destinavit, iussitque ut ordinaretur in Presbyterum, & datis de publico expensis, cives invitarentur ad epulum, & lætarentur ob honorem Galli Episcopi. Quod cum ita factum esset, is referre solitus erat, se non amplius donasse pro Episcopatu, quam unum orientem coquo, qui id prandium paraverat. Et apud Suriun *die 18. Julii, in vita sancti Friderici Trajectensis Episcopi,* refertur de eo, quod die, quo in Antistitem inauguratus fuit, celebre convivium omni Clero, Nobilibus, item & ignobilibus à Ludovico Pio datum fuit. Similem morem in noviter ordinatis Concil. Palentinum improbat *titul. de simonia,* his verbis: *Quorundam clericorum, & laicorum abusum, qui clericos de novo*

promotos non permittunt in suis ordinibus ministrare prius quam eis adhibeant per unum, aut plures dies prandia, & convivia sumptuosa, vel certam præparent quantitatem pecunie, extirpare volentes, statimus, ut cum clericis, qui ad titulum alicujus Ecclesie ad Subdiaconatus, Diaconatus, aut Presbyteratus ordines sunt promoti, noviter celebrari voluerint, ut clerici illius Ecclesie eos libere admittant, & eis ad celebrandum ministrent Ecclesie paramenta, celebrationum ipsorum charitative, & amabiliter assistentes: eisdem etiam secundum quod ordo ipsorum exegerit, portionem integraliter conferant, & assignent. Et consuetudinem accipiendi scyphum à novo Canonico improbavit Honorius III. cujus verba dedimus supra in cap. sicut 39. quæ prandia simoniæ notam, ac criminationem continent, si largitione ista eligentium suffragia ambiuntur, hominum voluntates conciliantur, & suffragia quaruntur, cum virtute, non pecuniâ; litteris, non pretio, dignitates ecclesiasticæ promerendæ sint. Sic Cato Uticensis apud Ciceronem in oratione pro Murena, ex Stoicorum sententia negavit licere Magistratui candidato conviviis, aliusque oblectamentis populum inescare. Quare rectè Gregorius IX. in præfenti talem consuetudinem, ut simoniacam labem redolentem condemnavit: quam etiam in prandis præstandis ab ingredientibus monasterium condemnavit: Urbanus V. in extravag. Sanæ, hoc titul. inter communes. No. Hallierius de sacris elect. sect. 7. cap. 2. art. 2. s. 2.

CAPUT XLIV.

a Idem.

SI quis ordinaverit, seu ad ordinem præsentaverit aliquem, promissionem, vel juramentum ab illo recipiens, quod super provisione sua non inquietet eundem, ordinator à collatione, præsentator verò ab executione ordinum per triennium, & ordinatus ab ordine sic suscepto, donec dispensationem super hoc per Sedem Apostolicam obtinere meruerint, noverint se suspensos.

NOTÆ.

i.

a **I**dem.) Gregorius videlicet IX. qui in præfenti non solum confirmat Innocenti constitutionem relatum in cap. per tuas, el. 3. hoc titulum. verum & augeat, ita ut non solum præsentator, de quo agebatur in dict. cap. per tuas; verum & ordinatus, qui cum Episcopo pactum fecit de non petendis ab alio alimentis, quæ ex juris dispositione Episcopus illi sine titulo ordinato præstare tenetur, ex traditis in cap. 4. de præbend.

suspensionem incurrat, & similiter ordinator per triennium ab ordinum collatione suspenditur, à qua suspensione nec ordinatum excusat ignorantia, nisi fuerit invincibilis, & inculpabilis, ut docent Suarez de censur. disput. 31. sect. 1. num. 33. Hurtado in disp. de suspensione, difficult. 13. num. 37. Coninch & Castropalao, quos sequitur Gibalinus de censur. in synopsi, littera O. num. 11. Rationem hujus decisionis assignavimus in d. cap. per tuas.

CAPUT XLV.

a Idem.

Mandato nostro recepto, ut cum monachis, qui per simoniam dato aliquo loco in monasteriis sunt adepti, secundum constitutionem Generalis ^b Concilii dispensares. Et infra: Consult. t. breviter respondentes dicimus, mandarum Apostolicum, etiam ad ^c Abbates extendi, & resignationes spiritualium, & temporalium, quæ nullo pacto, sed affectu animi præcedente utrimque, taliter acquiruntur (in quo

quo casu delinquentibus sufficit per solam pœnitentiam suo satisfacere Creatori,) eos pro simonia huiusmodi non teneri.

NOTÆ.

^a *Idem.*) Gregorius IX. videlicet: cui autem Prælato rescribat, non constat; & cum ejus epistolis carcamus, agnoscere non possumus de quo monasterio in præfenti agatur.

^b *Concilii.*) Relati supra in *cap. quoniam*, ubi de simonia admittitur in ingressu Religionis egimus.

^c *Abbat.*) Quia in favorabilibus, & materia proportionabili Abbas comprehenditur appellatione monachorum, nisi aliud ex loquentis mente conjiciatur, ut probant Sanchez *tom. 2. summa, lib. 6. cap. 8. num. 84.* Valenzuela *conf. 74. num. 79.* quia Abbas per promotionem ad Abbatiam non desinit esse monachus, nec per ipsius dignitatis assequutionem debent esse peioris conditionis, quam sunt ceteri monachi, cum dignitatis proprium sit augere statum, non verò illum in deterius mutare, ut docent Tamburinus *tom. 1. de jure Abbat. disput. 16. quest. 3.*

COMMENTARIUM.

² Simonia communiter dividitur à Doctoribus in mentalem, conventionalem, & realem, ut explicant Navarrus in *manuali, cap. 23. num. 103.* Cajetanus, Sylvester, & ceteri Summistæ verbo *simonia*, Redoanus de *simonia*, 1. p. Aragon. ad *D. Thom. 2. 2. q. 100. art. 6. D. Joannes Vela de penis & delictis, cap. 32. vers. Est enim*, Tiberius Decianus *tom. 1. tract. crimin. lib. 5. cap. 82.* Gibalinus de *simonia q. 1. num. 2.* De prima in præfenti agendum est. Et quidem simonia mentalis non dicitur ea, quæ solâ voluntate, aut proposito committendi simoniam perficitur, sicut voluntas fornicandi, aut furandi solet dici mentalis fornicatio, aut furtum; nam omnis simonia debet continere externum aliquem actum, aliquamque dationem, seu acceptiorem per modum pactionis, ut constat ex definitione, quam illustravimus supra in *cap. 1.* Mentalis ergo simonia est datio, vel acceptio spiritualis pro temporali, tanquam pretio, absque ullo pacto tacito, vel expresso, ita ut ea prava intèntio datis, vel accipientis, neque ex ipso opere externo, nec ex ejus circumstantiis ullo modo se prodatur, cum opus ipsum sit aliquid indifferens, & possit bono, aut pravo animo fieri, accipiatque totam suam turpitudinem ex intentione simoniaca, ut contingit in aliis actibus indifferentibus, qui à solâ intentione peculiarem malitiam sortiuntur, ut contingit in eo, qui accipit stipendium pro dicenda Missa, tanquam ipsius pretium: qui dat rem spirituales, ut accipiat aliquid temporale in ejus compensationem, est simoniacus mentalis. Et hæc simonia nonnunquam datur ex parte dantis tantum, aliquando solum ex parte accipientis, plerumque autem ex parte utriusque, cum videlicet uterque eam pravam intentionem habet nullo pacto inito. Simonia mentalis exemplum extat in *c. tua nos, de simonia*, ubi clericus, qui dedit bona sua ut reciperetur in Canonicum absque ullo pacto, eam tamen intentione, ut per bona temporalia spirituale officium asse-

D. D. Gonzal. in *Decretal. Tom. V,*

queretur, apud districtum judicem culpabilis judicatur.

³ Quibus suppositis, ut ad præfentem textum accedamus, sciendum est, valde controversum esse, an simoniacus hic mentalis teneatur ad restitutionem rei, seu pretii cum intentione simoniaca accepti; & eo casu teneri ad restitutionem, docuerunt Medina de *restit. cap. de usurarum restitutione*, Soto *lib. 9. de justitia, quest. 8. art. 2. in solut. ad 6.* Hadrianus *quodlibet 9.* Joannes Major in *4. dist. 25. quest. 1. art. 7.* Armachanus *lib. 10. cap. 23.* Henricus Gandavo *quodlib. 9. quest. 26.* moti ex textu in *cap. consuluit, de usur.* ubi docetur, usurarium mentalem ad restitutionem teneri. Igitur similiter & simoniacus mentalis. Deinde quia cum jure naturali, & divino simonia prohibita sit, eodem jure videtur prohibita domini translatio, ut probarunt Innocentius, & Hostiensis in *cap. tua nos, hoc titul.* & quando tam dare, quam accipere aliquid temporale est injustum, non potest sic acquisitum in foro conscientie retineri. Contraria tamen sententiam probant Sanctus Thomas *2. q. 100. art. 5. & 6.* Cajetanus in *summa de simonia*, Navarrus in *manuali, cap. 23. num. 103.* Palacios de *contract. lib. 2. cap. 9.* Redoanus de *simon. p. 4. cap. 8. num. 28.* Binsfeldius in *præfenti*, Gibalinus de *simon. quest. 23. consecr. 12.* pro quibus faciunt textus præfens, & in *cap. tua nos, hoc titul.* ibi: *Quia nobis datum est de manifestis tantummodo judicare* Et *l. 5. tit. 17. part. 1.* In qua opinio varietate dicendum est cum Suarez *tom. 1. de relig. lib. 4. de simon. cap. 59. num. 43.* Bonacina de *simon. quest. 7. punct. 2. difficult. 1. num. 23.* Gibalino de *simon. d. consecr. 12.* simoniacum mentalem non obligari ex solo jure ecclesiastico ad restitutionem, quia Ecclesia de his actibus occultis non judicat, *dict. cap. tua nos, cap. sicut, hoc titul.* Ex divino autem jure obligatur ad restitutionem pretii simoniacè accepti, quoties in eo fuit violata justitia commutativa, eodem profus modo, atque obligat simonia realis, quando præter sacrilegii pravitatem injustitiæ malitiam continet. Ratio perspicua est, quia æquè tunc in simonia mentali violatur justitia, atque in reali. Ergo æqualis est in utraque obligatio restituendi, siquidem unica ratio obligationis ad restitutionem est injustitia, & inæqualitas quæ reparanda est. Quamvis autem ea injustitia, occulta, aut manifesta sit; lateat in animo, aut exterius se prodatur; si tamen re ipsa committitur, & actu sit alteri injuria, interceditque inæqualitas, eadem ratione simoniacus mentalis ac expressus teneretur ex jure divino, & ex natura rei ad restitutionem; non tamen subiaceret pœnis à jure positivo statutis.

⁴ Sed in inquirendo discrimine, quare videlicet usurarius mentalis teneatur ad restitutionem, *dict. cap. consuluit, de usuris*; non verò simoniacus, ex præfenti textu anxie laborant Doctores. Aliqui eam discriminis rationem esse dant, quia usura bene datur, & malè recipitur siquidem usuram dare peccatum non est, *cap. debitores, de jurejur.* usuram verò accipere omni jure prohibitum est, *cap. 1. & 2. de usur.* & ideo acceptum pretium ab usurario ex omni jure restituendum est, quia qui malè accepit ab eo, qui bene dat, teneretur ei restituere, *cap. non sanè, ubi Glossa 14.*

L 3 quest. 5.

⁴ Exponitur cap. consuluit, de usuris.

quest. 5. l. 2. ff. de cond. ob turp. at verò in simonia versatur turpitudine utriusque; ideo recipiens non tenetur ad restitutionem, quia in pari causa melior est conditio possidentis, l. 3. & 4. de cond. ob turp. caus. cap. in pari delicto, de regul. jur. lib. 6. Sed improbat, quia in usura facile succedit, utriusque turpitudinem esse; quando enim quis suadet non parato ad exercendas usuras; ut sibi mutuet ab usuris, uterque sane usurarius est, nec à restitutione excusatur; & in simonia sæpè contingit turpitudinem esse ex una tantum parte, quando Prælati liberaliter beneficium contulit simoniaco mentali. Rursus, quia in eo casu ex parte utriusque versatur turpitudine, licet quis non teneatur danti restituere; tenetur tamen pauperibus erogare, juxta regulam textus in cap. cum tu de usur. Florentin. 2. p. tit. 2. cap. 2. §. 1. Covarr. in regul. peccatum, 2. p. §. 2. num. 7. Quare item Navarr. num. 20. ex D. Thoma aliam rationem assignat, videlicet quod restitutio quasi per simoniam est pœna ecclesiastica, & Ecclesia non potest ob actus interiores pœnas constituere, cap. cognitionis, de pœnit. dist. 1. Sequitur Ugolinius de simon. tabul. 2. num. 3. Sed improbat, quia quando actus non remanet in terminis cognitionis, sed qualitercunque prodit foras, est in potestate Ecclesiæ: docet Glossa verbo *Eo ipso*, Clement. 1. §. verum, de heretic. quam sequuntur plurimi relati à Felician. de censib. lib. 1. cap. 5. num. 6. Gutierrez lib. 1. canonic. quest. 13. in princip. Covarr. ubi proxime, in initio num. 7. Nec verum est, institutionem esse pœnam Ecclesiæ, cum à principio impediatur domini translationem, ut supra diximus, & infra patebit. Secundò quia nec usurarius mentalis ad restitutionem teneretur, contra textum in dict. cap. consultuit. Aliter P. Navarra de restit. lib. 3. cap. 2. Aragon. 2. 2. q. 100. art. 6. nec non Abbas Antiquus in dict. cap. consultuit, quem referunt Panormit. & Anania in presenti, discrimen assignant, videlicet quod usura mentalis jure divino prohibeatur, Luca cap. 6. Mutuum dantes, nihil inde sperantes. In simonia verò non sit prohibita spes aliquid recipiendi, nec talis intentio; quia tantum actualis simonia prohibetur: Matthæi cap. 10. Gratis accepistis, gratis date. Sed hæc differentia ratio meritò reprehenditur à Joanne Andrea in presenti, quia cum jure divino, & naturali simonia prohibita sit, etiam mentalis prohibita videtur, cum peccata oris, cordis, & operis ejusdem speciei sint, & eodem jure prohibeantur, ut pòst D. Thomam

& alios probat Navarrus in manuali, cap. 23. num. 101. Nec etiam placet discriminis ratio assignata à Cajetano 2. 2. quest. 100. art. 6. quem sequuntur Navarrus, & alii relati à F. Emanuele Rodriguez in summa 2. p. cap. 66. dum docet simoniaco mentalem non teneri ad restitutionem, quia quod illi datur, spontè datur, animo videlicet emendi, vel vendendi, argumento legis nec emere Cod. de jure delib. Usurarius autem mentalis tenetur ad restitutionem, quia quod illi datur, non sponte, sed ad redimendam potius vexationem datum censetur. Quam rationem improbat Sotus lib. 9. de justit. quest. 8. art. 1. ad 6. Instructorium conscientia 1. p. cap. 306. pag. 965. quia simoniaco etiam in virtus videtur dare pretium, siquidem mallet gratis beneficium, vel simile spirituale obtinere; & quasi necessitate cogente pretium dat, quia aliter non sperat id obtinere. Præterea cum recipientes pretium non alia causa recipiant, & apud eos stet, quam ex causa emptionis spiritualium, quæ nulla est ipso jure, nullo modo possunt illud retinere, & per consequens tenetur ad restitutionem. Quare his omnibus sententiis rejectis, Panormit. Anania, & Felinus in presenti, dixerunt Pontificem consulendum esse pro vera hujus discriminis ratione. Verum juxta sententiam supra adductam ex Suario, & Gibalino, facile difficultas hæc sedari potest; siquidem tam usurarius mentalis, quam simoniaco, tenentur ad restitutionem, si per usuram, vel simoniam violatur essentialiter justitia: quod semper contingit in usura, non verò in simonia; nam simonia in ingressu religionis, de qua in presenti agitur, nullam continet injustitiam, sed tantum sacrilegium, de quo per penitentiam Creatori satisfacere sufficit; & Ecclesia scelus illud animo retentum non punit, nec ejus ratione ad aliquam restitutionem obligat. Si verò simonia mentalis includat injustitiam, per eamque violatur justitia commutativa, simoniaco mentalis etiam ad restitutionem tenetur: atque ita illud discrimen versatur inter usuram, & simoniam mentalem, quòd usura mentalis semper continet injustitiam, & violat justitiam commutativam; simonia verò mentalis aliquando sacrilegium continet, non verò justitiam violat, ut in presenti textu docuit Gibalino ubi supra à consec. 12.